

20 RAKOUSKÝCH OPATŘENÍ pro stabilizaci dlouhodobé péče

V Rakousku v loňském roce rezonovala v tamních sociálních službách „personální krize“. Rakousko patří k těm evropským zemím, kde se znatelně projevuje nedostatek pečovatelského personálu, a tak i zde, jako např. ve Francii nebo Velké Británii, zůstávají některé kapacity sociálních služeb nevyužité, ne proto, že by o ně nebyl zájem, nýbrž jen z prostého nedostatku zejména pečovatelského personálu.

■ **Text: Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MSc., MBA,** prezident APSS ČR;
doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., proděkan pro vědu a tvůrčí činnost, Fakulta veřejných politik Slezské univerzity v Opavě

Z tohoto důvodu představila rakouská vláda 12. května roku 2022 – na den, který v Rakousku oslavují jako Mezinárodní den péče – tzv. 20 OPATŘENÍ, která tvoří reformu systému sociálních služeb v Rakousku. Balíček celkem 20 opatření představuje objem 1 miliardy eur pro pomáhající profese, vzdělávání, jakož i pro osoby, které potřebují péči, a neformální pečující. Opatření federální vlády jsou důležitou odpovědí na hlavní otázku ohledně budoucnosti péče. O jaké opatření konkrétně jde?

Federální příplatek pro zaměstnance

S cílem zatraktivnit povolání zdravotních sester poskytne spolková vláda do konce roku 2023 celkem 520 milionů eur na zvýšení platů kvalifikovaných zdravotnických a ošetřovatelských pracovníků a zdravotnických a ošetřovatelských asistentů. Výplata bude pravděpodobně probíhat formou měsíčního platového bonusu. Rozdělení prostředků bude zajištěno společně se spolkovými zeměmi a sociálními partnery. Tento platový bonus je zpočátku omezen na dva roky, než vstoupí v platnost další nezbytná opatření.

Další týden dovolené pro pomáhající profese

V rámci opatření na ochranu zaměstnanců dostávají zaměstnanci pomáhajících profesí od 43. roku života další týden dovolené. Nárok na něj mají všichni pracovníci v pečovatelských profesích bez ohledu na délku praxe.

Těžká noční práce

Všichni zaměstnanci pobytových sociálních služeb obdrží v budoucnu za každou noční směnu dvě hodiny volna.

Úlevy pro zahraniční ošetřovatelský personál

V budoucnu budou pečovatelé za absolvované odborné vzdělání získávat výrazně více bodů. To znamená snazší přístup k tzv. červeno-bílo-červené kartě pro pečovatelské pracovníky.

Fond pro vzdělávání

Osoby, které absolvují počáteční vzdělávání v pomáhajících profesích, budou na zdravotnických a ošetřovatelských školách a odborných učilištích dostávat příspěvek na vzdělávání ve výši nejméně 600 eur měsíčně. Stážisté v profesích sociální péče a na odborných školách pak 600 eur na dobu stáže. Spolková vláda poskytuje spolkovým zemím po dobu tří let celkem 225 milionů eur na pokrytí dvou třetin vzniklých nákladů. Třetí třetinu hradí vždy spolkové země.

Pečovatelské stipendium

Osoby, které se účastní vzdělávacího kurzu zaměřeného na pečovatelský nebo budou studovat školu, která je připraví na všeobecné zdravotnické a ošetřovatelské povolání, budou od 1. září 2023 pobírat tzv. ošetřovatelské stipendium, které bude činit nejméně 1 400 eur měsíčně.

Dočasné stažení ošetřovatelských asistentů

Jedná se o zrušení již existujícího nařízení, dle kterého měli k 1. lednu 2025 tzv. ošetřovatelské asistenti ukončit svoji práci v nemocnicích.

Rozšíření kompetencí

Zdravotničtí nebo ošetřovatelské asistenti by měli mít větší kompetence – mohli by např. aplikovat infuze, umísťovat, vyměňovat a odstraňovat podkožní a periferní žilní kanyly a podávat podkožní injekce a podkožní infuze.

Učňovská příprava pro pomocné profese v ošetřovatelství

Vedle školního vzdělávání v oboru ošetřovatelství bude v celém Rakousku – zpočátku jako pilotní projekt – zavedeno

učňovské vzdělávání pro pomocné ošetřovatelské profese. Učňovské studium bude trvat čtyři nebo tři roky a bude zakončeno výučním listem pro obor zdravotnický nebo ošetřovatelský asistent. Umožňuje také přístup ke vzdělávání jako certifikovaný zdravotnický a ošetřovatelský asistent na vysoké škole aplikovaných věd. Ve čtvrtém roce učňovské přípravy bude poskytován učňovský příspěvek ve výši přibližně 1 500 eur.

Převod školních zkoušek PA/PFA do běžného školského systému

V rámci pilotního ověření bude od roku 2020/21 na 15 místech na tříletých odborných školách a pětiletých odborných učilištích po celém Rakousku vyskolen celkem 600 žáků. Od školního roku 2023/24 bude umožněn nástup do této nové formy vzdělávání v běžném režimu a bude zajištěn plynulý přechod.

Usnadnění nostrifikace

Uznávání vzdělání získaného v zahraničí bude výrazně zjednodušeno, zrychleno a zbaveno byrokracie. Vysoké standardy kvality zůstanou zaručeny. Sestry mají možnost pracovat jako zdravotničtí nebo specializovaní zdravotničtí asistenti až do ukončení nostrifikace.

Zvýšení propustnosti

Má vzniknout právní nárok, resp. povinnost dalšího vzdělávání (obdobu tzv. 24 hod. v ČR). V budoucnu budou moci osoby v pečovatelské službě absolvovat další vzdělávání a/nebo školení, které rozšiřuje jejich kompetence, během pracovní doby.

Příspěvek na dovolenou na péči

V budoucnu bude existovat zákonný nárok na tzv. pečovatelskou dovolenou v délce tří měsíců, pokud bude tato dohoda zohledněna v kolektivních smlouvách nebo jiných podnikových dohodách. Doba pro podání žádosti o příspěvek na pečovatelskou dovolenou bude prodloužena na jeden měsíc, a to i v případě, že opatření již bylo ukončeno. Kromě toho se lhůta pro podání žádosti prodloužuje až na dva měsíce v případě pečovatelské dovolené, která stále trvá.

Příspěvky na náhradní péči podle § 21a BPGG

V budoucnu budou mít rodinní pečující nárok na finanční podporu na náhradní péči již po třech dnech, pokud dočasně nemohou poskytovat péči z důvodu nemoci,

lázeňské léčby, dovolené nebo jiných důvodů. Dříve tomu tak bylo obvykle až po sedmi dnech.

Kurzy péče pro pečující příbuzné

Z fondu na podporu osob se zdravotním postižením je možné získat příspěvky na kurzy péče pro pečující příbuzné.

Rozšíření rozhovoru s příbuznými

V budoucnu bude bezplatná konzultace s příbuznými rozšířena na pět schůzek.

Zrušení započítávání zvýšeného rodinného příspěvku do příspěvku na péči

V rámci významného zlepšení podmínek pro příjemce příspěvku na péči a na podporu péče o příbuzné se zvýšený rodinný příspěvek v budoucnu již nebude započítávat. Z tohoto opatření bude mít prospěch přibližně 45 000 osob, které budou dostávat o 60 eur měsíčně více.

Příplatek za ztížené podmínky

Pro osoby s těžkým mentálním postižením nebo demencí se hodnota příplatku za ztížení společenského uplatnění zvyšuje z 25 na 45 hodin měsíčně. To znamená, že na péči a podporu je k dispozici 20 hodin měsíčně navíc.

Bonus pro rodinné příslušníky

Od čtvrtého stupně příspěvku na péči budou samostatně pojištěné nebo dále pojištěné pečující osoby od roku 2023 dostávat roční zvláštní příspěvek na péči ve výši 1 500 eur. Tento příspěvek se vztahuje na osobu, která poskytuje většinu péče v domácnosti.

Podpora tzv. 24hodinové péče

Zlepšením pracovních podmínek se má zatraktivnit závislé zaměstnání 24hodinové péče. Samostatně výdělečně činné tzv. 24hodinové péče se to netýká a zůstává zachována.

Zároveň se také hovoří o tzv. druhém balíčku péče s tím, že přijatá opatření budou prvním dílčím úspěchem, další kroky musí ještě následovat, zejména v oblasti rozšíření kompetencí. Základními kameny druhého ošetřovatelského balíčku jsou zachování původního vzdělávání DGKP (bez maturity), snížení věku pro vstup do oboru a také rozšíření kompetencí pro ošetřovatelské asistenty, pomocníky v domácnosti a certifikované ošetřovatele. Počátkem roku 2023 jsem měl několik příležitostí potkat se s našimi rakouskými kolegy a vždy jsem toto setkání využil, abych se zeptal na realizaci oněch 20 opatření. Odpovědi bylo, že ambiciózní plán se zatím daří realizovat těžko a s jistým zpožděním. Tak uvidíme. ■■■

Vážně míněný nesouhlas

– jak postupovat, pokud jej klient projevuje opakovaně

Veřejný ochránce práv se při své činnosti setkává s nejistotami poskytovatelů sociálních služeb, jak postupovat, pokud klient projeví vážně míněný nesouhlas s pobytem v zařízení. Nejasnosti přetrvávají mj. v tom, co dělat, pokud klient nesouhlasí s pobytem poté, co soud rozhodl o přípustnosti jeho držení v zařízení. O tom, jak mají poskytovatelé v těchto situacích reagovat, pojednává následující text.

■ **Text: Mgr. Cristina Boušková,**
Kancelář veřejného ochránce práv

➤ Postup při projevu vážně míněného nesouhlasu

V pobytových sociálních službách mohou za jistých okolností klienti pobývat i proti své vůli – pokud je to nezbytné a přiměřené, a pokud jsou naplněny veškeré podmínky stanovené zákonem.¹ Tak tomu je i v situaci, kdy soud rozhodne o přípustnosti držení klienta v zařízení poté, co projevil vážně míněný nesouhlas s pobytem v zařízení.

V případech, kdy **klient projeví vážně míněný nesouhlas s poskytováním pobytové sociální služby, přičemž není schopen vypovědět svou smlouvu se zařízením, je poskytovatel sociální služby povinen oznámit tuto skutečnost ve lhůtě 24 hodin soudu**, do jehož obvodu dané zařízení sociálních služeb spadá.²

Projevy vážně míněného nesouhlasu přitom mohou být velmi rozdílné. Nemusí se jednat pouze o slovní vyjádření nesouhlasu, ale může jít například o pokusy o útěk ze zařízení, odmítání stravy apod. Ke každému klientovi je proto třeba přistupovat individuálně a vyhodnocovat jeho případný nesouhlas s poskytováním služby na základě znalosti jeho chování v jiných situacích, jeho schopností, způsobů komunikace a dalších okolností. Pokud klient projeví v přítomnosti pracovníka nesouhlas s pobytem v zařízení, mělo by dojít k posouzení tohoto stavu určenými pracovníky

a následně (pokud je nesouhlas opravdu vyhodnocen jako vážně míněný) k odeslání informace na soud, který rozhodne o dalším setrvání klienta v zařízení.

Poskytovatel sociálních služeb je zároveň povinen o oznámení soudu informovat bez zbytečného odkladu toho, kdo za klienta uzavřel smlouvu o poskytování pobytové sociální služby, pokud ji klient neuzavíral sám. Zároveň o případu vážně míněného nesouhlasu musí vést evidenci.³ Nevedení této evidence je považováno za správní delikt.⁴ Jak mají poskytovatelé v těchto případech postupovat, podrobněji popisuje doporučený postup Ministerstva práce a sociálních věcí.⁵

Kromě poskytovatele sociálních služeb, který má oznamovací povinnost, může oznámení soudu o podezření o nepřipustném držení osoby v zařízení sociálních služeb učinit kdokoliv, kdo projev vážně míněného nesouhlasu zaznamená (např. blízký klienta, zaměstnanec zařízení apod.).

➤ Rozhodnutí soudu

Na základě oznámení soud zahájí řízení o vyslovení nepřipustnosti držení klienta v zařízení sociálních služeb.⁶ Následně má povinnost věc projednat a rozhodnout nejpozději do 45 dnů ode dne zahájení řízení.⁷

Soud může dojít k závěru, že je další držení klienta v zařízení nepřipustné.

V takovém případě klient může opustit zařízení takřka okamžitě. Zařízení musí učinit nezbytné kroky k tomu, aby mohl

»»» 44

¹ Ustanovení §91a a 91b zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách.

² Ustanovení § 91b zákona o sociálních službách.

³ Ustanovení § 91b a 91c zákona o sociálních službách.

⁴ Ustanovení § 107 odst. 2 písm. r) zákona o sociálních službách.

⁵ Doporučený postup MPSV ze dne 1. ledna 2019, č. 5/2018, k detencím v zařízení sociálních služeb. [cit. 10. 5. 2023]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Doporučeny_postup_c_5_2018_kterym_se_nahrazuje_doporučeny_postup_c_04_2017_k_detencím_v_zarí.pdf/3d8e2105-3e08-6a32-6574-ca74ab07097d

⁶ Ustanovení § 84 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

⁷ Ustanovení § 84a odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních.